

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep,
0030 Oslo

「Vår dato:
10. nov.2014

「Vår ref.:

「Deres dato:
29. sept. 2014

「Deres ref.:
14/3469-

「Saksbehandler:
ød/bk

Vedlikehold av krigsgraver **Høringssvar fra KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon**

Vi viser til departementets høringsbrev av 29. september 2014 der vi blir invitert til å uttale oss om notat med forslag til forskrift og tilskuddsordning for vedlikehold av krigsgraver i Norge.

Innledning

Krigsgraver, krigsgravplasser og krigsminnesmerker utgjør viktige kulturminner og forteller om sentrale deler av norsk og europeisk historie. De internasjonale konvensjonene som ligger til grunn for krigsgravenes evige vern forsterker egenarten ved denne forvaltningen.

I KAs høringsuttalelse fra 2010 om foreslåtte endringer i gravferdsloven støttet vi forslaget til endringer i § 23 i gravferdsloven om at kirkelig fellesråd skal ha ansvaret for vedlikeholdet av krigsgraver og krigsminnesmerker, inkl. ansvaret for de særskilt anlagte krigskirkegårdene. Forutsetningen var imidlertid at staten fortsatt påtar seg det økonomiske ansvaret. KA er på denne bakgrunn tilfreds med at høringsnotatet bekrefter at det grunnleggende vedlikeholdsansvaret er lagt til lokal gravplassmyndighet, samtidig som forskriften er tydelig på at staten har det økonomiske ansvaret for dette vedlikeholdet.

Økonomisk kompensasjon

En avgjørende forutsetningen for at den fastsatte forvaltningsordningen skal fungere tilfredsstillende er at lokal gravplassmyndighet får den økonomiske kompensasjonen som kreves for et forsvarlig vedlikehold. Krigsgravenes antall, størrelse, materiale, plassering og anleggsutforming er så forskjellig at en tilskuddsmodell kun basert på antall gravsteder

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Postadresse:
Postboks 1034 Sentrum
0104 OSLO

Telefon: 23 08 14 00
Telefax: 23 08 14 09

www.ka.no
ka@ka.no

Org.nr: NO 971 273 003 MVA
Kontonr: 3000 15 30344

og gravminner ikke vil fungere tilfredsstillende. Det er derfor positivt at tilskuddet også er skjønnsmessig beregnet ut ifra bl.a. erfaringstall på siste års utbetalinger.

KA registrer imidlertid at det er delte meninger blant våre berørte medlemmer om de foreslåtte rammene vil dekke de faktiske kostnadene. I vår kontakt med fellestråd med krigsgraver får vi et klart inntrykk av at enkelte forvaltninger har underfakturert arbeidet, eller at det har vært ulik tilnærming/grunnlag for beregning av ressursbruk og prissetting. Vi vet også at vedlikeholds nivået mange steder har vært for lavt til å opprettholde et ønsket kvalitetsnivå. Lokale forhold knyttet til forvaltningsstørrelse og organisering har også bidratt til ulike premisser for beregning av kostnader. KA vil derfor be om at det presiseres enda tydeligere at det statlige tilskuddet skal dekke det faktiske behovet for ressursbruk for å sikre et forsvarlig vedlikehold over tid. Vi har forståelse for at departementet det første året baserer seg på tidligere års utbetalinger, men det må samtidig gjøres tydelig at tilskuddsbeløpet skal justeres hvis det godtgjøres at beløpet ikke dekker de reelle kostnadene. Det påhviler departementet å sørge for et samlet tilskuddsbeløp som dekker de faktiske tilskuddsbehovene på området. De foreslåtte tilskuddsbeløpene i høringsnotatet må derfor ikke unødig førende for senere års beløpsutbetaling.

Løpende vedlikehold

Det er positivt at § 2 med merknader i den foreslåtte forskriften omtaler hva vedlikeholdet av krigsgravene i hovedsak omfatter. Vi mener likevel at denne omtalen ikke gir tilstrekkelig grunnlag for vurdere om krigsgravene holdes i hevd og forvaltes med den orden og verdighet som dens egenart tilsier, jfr § 1 i gravferdsforskriften. Merknaden omtaler i hovedsak beplantning og «*alminnelig vedlikehold av steinutstyr*». Dette er etter vår oppfatning ikke en tilstrekkelig beskrivelse av hva vedlikeholdet omfatter, særlig når det i merknaden begrenser vedlikeholdet til i hovedsak omfatte årlig vask. Avhengig av anleggets utforming og størrelse vil vedlikehold kunne omfatte plen, beplantning, busker, trær, gravminner, minnesmerker, murer, portaler, gjerder, stier/ganger, veier og alle andre fysiske innretninger knyttet til krigsgravene/krigsgravplassene. For mange forvaltninger vil årlig vask representere økt ressursbruk i forhold til det som ligger til grunn for beregning av tilskuddsbeløpet. Samtidig vil forsvarlig vedlikehold av disse elementene normalt omfatte mer arbeid enn det som omtales i merknaden.

Et forsvarlig vedlikehold skal sørge for å opprettholde hele anlegget på et tilstrekkelig kvalitetsnivå, sørge for tilgjengelighet og sikkerhet. Det bør foregå både et rutinemessig forebyggende vedlikehold, og arbeid for å rette opp skader/slitasje. Vi synes forskriften m/merknader på en tydeligere måte bør beskrive en forventet kvalitetsstandard for disse anleggene, og at tilskuddsnivået er tilpasset denne forventningen.

Større oppgradering/endringer

Forskriftsforslaget skiller mellom «daglig vedlikehold» og større oppgraderinger eller endringer i anlegget. Det årlige tilskuddet dekker ikke større oppgraderinger eller endringer, dette vil kunne dekkes av departementet etter søknad. Her mener KA det bør gis en mer utfyllende beskrivelse av forskjellene på vedlikehold og oppgradering. Det bør også sies noe mer om hvilke prosedyrer som skal følges ved oppgraderingsbehov og endringer.

Mange år med manglende vedlikehold kan gi behov for et omfattende innsats for istandsetting og restaurering for å ta igjen etterslep og for å få anlegget tilbake til opprinnelig nivå. Det bør klargjøres om arbeid for å ta igjen et omfattende etterslep er å forstå som vedlikehold som skal dekkes av det årlige tilskudd, eller om det kan gi grunnlag for ekstra tilskudd til oppgradering.

Det er grunn til å anta at mange anlegg vil ha behov for tiltak for bedre sikring og/eller at det bør tilrettelegges etter gjeldende regler for universell utforming. Det bør klargjøres om dette er tiltak som er omfattet av tilskudd for oppgradering.

Tilstandsvurdering

KA mener at der det på større anlegg med krigsgraver bør gjennomføres en helhetlig tilstandsvurdering. En slik tilstandsvurdering bør bl.a. vurdere eventuelt omfang av vedlikeholdsetterslep, sikringstilstand, behov for tilrettelegging etter regler for universell utforming og eventuelt andre oppgraderingsbehov. Vi vil be om at det avsettes midler til slike tilstandsvurderinger, og at årlig tilskuddsbeløp justeres i tråd med dokumenterte behov.

Publikumsinformasjon og formidling

Krigsgravene har et stort potensiale som bidrag til formidlingen av historien om 2. verdenskrig. Her ligger mye av anleggenes allmenne verdi i dag og for fremtiden. Vi savner en drøfting rundt dette i høringsdokumentet. Formidlingsdimensjonen ved krigsgravene gjøres tilgjengelig, fordrer det god publikumsinformasjon. Slik informasjon må utarbeides på en faglig god og lett tilgjengelig måte, gis en utforming som tåler bruk og omgivelser samt imøtekommer krav om universell utforming. Videre må materialet over tid vedlikeholdes så det holder seg lesbart og interessevekkende. KA mener forskriften bør plassere ansvaret for henholdsvis utarbeidelse av og tilsyn med informasjonsmateriell.

Avslutning

KA er tilfreds med den hovedmodell for forvaltningen av krigsgraver som foreslås i høringsnotatet. Vi ønsker imidlertid at forskriftene med merknader bidrar til en forvaltning som sikrer kvalitet og verdighet på disse gravplassene. Dette tilsier at forskriften justeres på noen området, og en bredere vurdering av de foreslåtte tilskuddsbeløpene til lokal gravplassforvalter.

Med hilsen
KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Øystein Dahle
direktør

Bjarne Kjeldsen
seniorrådgiver